

Assion, Peter. *Der soziale Gehalt aktueller Frömmigkeitsformen. Zur religiösen Volkskunde der Gegenwart.* — Hessische Blätter für Volks- und Kulturforschung 14/15 (1982/83) p. 5-17.

Terwijl in de jaren zestig het aantal bedevaartgangers naar Walldürn gestadig afnam, valt vanaf het begin van de jaren zeventig weer een stijging te constateren. Ging men daarvoor grotendeels per bus, nu is er een toenemende belangstelling voor bedevaarten te voet. Uit gesprekken met pelgrims bleek de auteur dat deze opbloei eerder samenhangt met de behoefte enige tijd te verkeren in een kleine groep, waarin de sociale verschillen wegvallen, dan met een toegenomen godsdienstigheid. Hetzelfde verschijnsel doet zich voor in Lourdes. Zieken zoeken daar niet zozeer hun genezing op voorspraak van Maria als wel de aandacht en toewijding, die zij in de ziekenhuizen missen, van de duizenden vrijwilligers die hen daar verplegen. De vele moderne sekten spelen in op dezelfde behoefte aan geborgenheid. Maar de jongeren die daar op af komen, worden meestal na enige tijd teleurgesteld door de autoritaire verhoudingen binnen deze sekten en hun verkapte politieke bedoelingen.

Bennett, Gillian. *'Rocky the Police Dog' and other tales: Traditional narrative in an occupational corpus.* — Lore and Language 3 nr. 8 (1983) p. 1-19.

Tot nu toe heeft men weinig belangstelling getoond voor de verhalen die tijdens of in verband met het werk worden verteld. Bennett heeft daarom de verhalen genoteerd die onder leraren verteld werden tijdens een zestal lunchpauzes. Ruim 100 verhalen waren het resultaat. Ze gaan over het werk, de omgang met collega's, de efficiëntie e.d. Binnen dit corpus komen tien verhalen voor die zich als 'group sagas' duidelijk van de rest onderscheiden. Het zijn relatief lange verhalen over het verleden van de groep als groep die de onderlinge saamhorigheid van de groep versterken. Ze behoren tot het vaste repertoire van de groep. Centraal staat een bepaald beeld of situatie die uitvoerig wordt belicht. Bennett heeft ook waargenomen hoe enkele nieuwe verhalen zich tijdens de lunchpauzes ontwikkelden in de richting van groepsaga's.

Berg, M. van den. *140 jaar volksverhaalonderzoek in de provincie Antwerpen.* — Volkskunde 84 nr. 2 (1983) p. 121-183.

Van den Berg geeft een overzicht van het verzamelen en het onderzoek van volksverhalen in Vlaanderen. Achtereenvolgens komen aan de orde de Duitser J.W. Wolf, de Vlaamse Beweging, letterkundigen, regionale tijdschriften, het tijdschrift Volkskunde en het universitaire onderzoek in Gent en Leuven.

Bina, Vladimir. *Intellectuelen en massacultuur. Een lezing.* — Neerlands Volksleven 33 nr. 1 (1983) p. 81-90.

Bina stelt vast dat vooral linkse intellectuelen kritiek hebben op de massacultuur. Zij menen dat het volk in wezen geen behoefte heeft aan producten van de massacultuur, maar deze krijgt opgedrongen door de cultuurindustrie, die erop uit zou zijn het volk dom te houden. Deze kritiek is volgen Bina ongefundeerd omdat zij voorbijgaat aan de volgende feiten: iedereen, ook het volk, heeft behoefte aan passieve recreatie; de massa is niet volledig beïnvloedbaar; de cultuurindustrie kent maar één doel: geldverdienen. Hij verklaart de kritiek verder uit het feit dat intellectuelen het door hen in bescherming genomen volk nauwelijks uit eigen ervaring zouden kennen.

Boiten-Heijbroek, Marlies. *Verhalende volkskunst. Notities over beschilderd huisraad in het Fries Museum.* — De Vrije Fries 63 (1983) p. 18-33; 12 ill.

De voorstellingen op achttiende-eeuws beschilderd meubilair en huisraad zijn vaak overgenomen van prenten. Het zijn meestal bijbelse, maar ook wel klassieke onderwerpen. Boiten-Heijbroek bespreekt de schilderijen op een aantal meubelen in het Fries Museum in Leeuwarden en laat zien dat de schilders, om de beschikbare ruimte op de panelen zo goed mogelijk te gebruiken, hun voorbeeld hebben aangepast (vergroot of verkleind) en soms zelfs bijna onherkenbaar hebben veranderd.

Brednich, Rolf Wilhelm. *Kurt Ranke zum 75. Geburtstag. Wissenschaftliche Bilanz der letzten Jahre. Schriftenverzeichnis Kurt Ranke 1968-1982.* — Fabula 24 nr. 1-2 (1983) p. 1-7.

Brunner-Schubert, Isolde. *Die 'Allerweltskirchweih' in Altbayern. Ein Beispiel für die Beeinflussung des Festwesens durch die katholische Erneuerungsbewegung im 19. Jahrhundert.* In: *Dona Ethnologica Monacensia. Leopold Kretzenbacher zum 70. Geburtstag.* München 1983, Bayerisches Nationalmuseum/Inst. f. deutsche und vergleichende Volkskunde, p. 33-44.

In de tweede helft van de achttiende eeuw worden in Beieren door wereldlijke en geestelijke overheid pogingen in het werk gesteld om de kermissen die het gehele jaar door plaatsvinden op een bepaalde dag in het jaar te concentreren: de derde zondag in oktober. Deze pogingen komen voort uit bezorgdheid om de zedelijkheid en de arbeidsprestaties van de bevolking. In de loop van de negentiende eeuw lukt het geleidelijk om de kermissen qua duur in te perken of zelfs geheel te doen verdwijnen. De toenemende effectiviteit van het staatsapparaat, de inwendige zending en de oprichting van 'deugdverenigingen' voor resp. meisjes, jongens, mannen en vrouwen leiden tot een steeds verdere terugdringing van de kermis en vooral van het dansen. Gevolg is uiteindelijk dat de algemene kermisdag in huiselijke kring gevierd wordt met lekker eten en drinken.

Daras, Hervé. *De macht van de geestelijken.* — Neerlands Volksleven 33 nr. 2 (1983) p. 127-167.

Daras schetst de rol van de geestelijkheid bij de bestrijding van hekserij op grond van door hem in 1963 genoteerde sagen en interviews met geestelijken in 1982.

Ellis, Bill. *De Legendis Urbis. Modern Legends in Ancient Rome.* — Journal of American Folklore 96 nr. 380 (1983) p. 200-208.

In de Verenigde Staten worden verhalen verteld over het castreren van een jongen door leden van een andere groep. Ellis ziet hierin de neerslag van angst- en haatgevoelens. Dat dit niet iets typerends is voor de Amerikaanse samenleving toont hij aan met behulp van een reeks overeenkomstige verhalen over Christenen in het oude Rome.

Gerndt, Helge. *Zur Frühgeschichte der Sagenforschung.* In: *Dona Ethnologica Monacensia.* Leopold Kretzenbacher zum 70. Geburtstag. München 1983, Bayerisches Nationalmuseum/Inst.f.deutsche und vergleichende Volkskunde, p. 251-266.

De geschiedenis van het Duitse sagenonderzoek is nog niet geschreven. Het begint al eerder dan de *Deutsche Sagen* (1816-18) van de gebroeders Grimm. De sagenverzamelingen van Otmar (= J.C.C. Nachtigal) (1800), J.G. Büsching (1812) en Fr. Gottschalck (1814) zijn als de directe voorlopers van de *Deutsche Sagen* te beschouwen, ook al noemen de Grimms ze hierin niet. Ze bevatten theoretische beschouwingen over de karakteristieke eigenschappen van het genre sage, het ontstaan en de verspreiding van sagen, en de wetenschappelijke waarde ervan voor de kennis van de geschiedenis, de sociaal-economische situatie en de mentaliteit van de bevolking. De Grimms daarentegen interesseren zich meer voor de 'innerlijke' waarde van de sagen en voor hun betekenis voor de nationale identiteit van het Duitse volk. Aan de beginnende rationele discussie in de voorafgaande drie bundels maken zij een abrupt einde door hun notie van het 'vanzelf' ontstaan van sagen in een ver mythisch verleden en door hun continuïteitsidee.

Huber, Ernst. J. *Verzeichnis der Veröffentlichungen von Robert Wildhaber.* — Schweizerisches Archiv für Volkskunde 79 nr. 1-2 (1983) p. 5-15.

Een autobiografische schets van Wildhaber op p. 2-4 van hetzelfde nummer gaat aan de bibliografie vooraf.

Jager, J.L. de. *Het toneel van sociale ongelijkheid. Arbeiders, fabrikanten en priesters in Helmond en Tilburg aan het begin van deze eeuw; een literatuurverkenning.* — Neerlands Volksleven 33 nr. 1 (1983) p. 9-19.

De Jager gaat na hoe de verschillen in macht tussen arbeiders enerzijds en fabrikanten en geestelijkheid anderzijds hun neerslag vinden in bepaalde geritualiseerde omgangsvormen.

Jones, Steven Swann. *The structure of Snow White.* — *Fabula* 24 nr. 1-2 (1983) p. 56-71.

De analyse van honderd versies van Sneeuwwitje leert dat dit sprookjestype uit negen karakteristieke handelingen bestaat. De dieper liggende structuur bestaat uit drie elementen: de bedreiging; de uitvoering; de vlucht of redding. Dit drietal komt tweemaal na elkaar voor. Deze algemene structuur ligt ook ten grondslag aan andere sprookjes waarin vrouwen worden bedreigd en achtervolgd. De functies van deze structuur zijn o.a. het creëren van spanning; het bevorderen van de overzichtelijkheid en de symbolische uitbeelding van een belangrijke fase in het leven van de vrouw: van puberteit tot huwelijk.

Julliard, André. *Du pain, du vin, du lard. . . Contribution à l'étude des systèmes d'hygiène alimentaire populaire dans les sociétés rurales du Bugey (Ain).* — Le monde Alpin et Rhodanien 11 nr. 1-2 (1983) p. 7-29; 11 ill.

Julliard wil de voeding als onderdeel van de volksgeneeskunde zien. Hiertoe geeft hij zowel aan de voedingsmiddelen als aan de handelingen die in Bugey (gelegen in de Jura) verricht worden om produkten uit landbouw en visserij tot menselijk voedsel te maken, een symbolische interpretatie. Conserveringstechnieken worden in zijn gedachtengang tot traditionele manieren om het lichaam tegen kwade invloeden te beschermen. De sociale controle staat er borg voor dat men niet van de gangbare technieken afwijkt; men zou dan namelijk schade aan het lichaam kunnen toebrengen, waardoor men tot last van de gemeenschap zou worden.

Köstlin, Konrad. *Gemaltes Trachtenleben. Volkslebenbilder in der Gesellschaft des 19. Jahrhunderts.* — Kieler Blätter zur Volkskunde 15 (1983) p. 41-68; 12 ill.

Door hun romantiserende visie en onjuiste verwerking van details zijn negentiende-eeuwse schilderijen en ansichtkaarten met figuren in klederdracht geen betrouwbare bron voor de kennis van deze klederdrachten. Wel geven deze afbeeldingen een inzicht in de conservatieve mentaliteit van de stedelijke burgerij, voor wie ze bestemd waren. Het ging deze groepering volgens de auteur niet om de klederdracht, maar om het beeld van een idyllische, overzichtelijke, harmonieuze samenleving, waarvan de klederdracht slechts een symbool is.

Kramer, Karl-S. [e.a.] *Archivalische Quellenforschung und historische Quellenkartei.* — Kieler Blätter zur Volkskunde 15 (1983) p. 141-190.

Verslag van een tweedaags congres met als thema 'ontsluiting en aanwending van historische bronnen t.b.v. volkskundig onderzoek', dat werd gehouden op 17 en 18 september 1982 in het Seminar für deutsche Altertums- und Volkskunde in Hamburg. Behalve een meer algemene impressie zijn drie van de meest representatieve referaten integraal afgedrukt. *K.-S. Kramer* somt in zijn bijdrage 'Möglichkeiten und Reichweite archivalischer Quellenforschung zur Volkskunde' (149-161) de voor- en nadelen op van het ontsluiten van archivalische bronnen volgens de ideeën van de zgn. Münchener Schule, een ontsluiting op zo breed mogelijke basis, dus zonder specifieke probleemstellingen vooraf. Hij put daarbij uit zijn zestienjarige ervaring met het Holsteinse archief en de opbouw van de 'Kieler Quellenkartei'. *S. Göttisch* beperkt zich in haar lezing 'Möglichkeiten der Erfassung und Auswertung von Amtsrechnungen' (163-172) tot één type bron, nl. de Sleeswijkse ambtsrekeningen. Uiteengezet wordt wat de systematische ontginning van deze bron voor de volkskunde zo waardevol maakt en welke onderzoeksthema's er zoal door gedekt worden. In het derde referaat ('Archivalische Volkskunde. Ein Bericht über Arbeiten in Ostbayern') doet *W. Hartinger* (173-190) verslag van zijn eveneens ruime ervaring met deze totaalbenadering, nu echter voor het gebied Oberpfalz en Niederbayern. Hem gaat het er vooral om greep te krijgen op de gehele levensstijl van de bevolking in dit gebied, teruggaand tot de vijftiende eeuw. De bewerkte archieven worden opgesomd en de waarde van het aangetroffen materiaal (rekeningen, protocollen, visitatieverslagen, etc.) voor toekomstig volkskundig onderzoek getaxeerd. Gemeenschappelijke conclusie van alle

drie: maximale bron-ontsluiting geeft niet zozeer pasklare antwoorden op vooraf geformuleerde vraagstellingen, maar laat juist onverwachte samenhangen zien en biedt oplossingen voor vragen die nu gesteld kunnen gaan worden.

Kuntz, Andreas. *Tendenzen volkskundlicher Handwerks- und Geräteforschung.* — Hessische Blätter für Volks- und Kulturforschung 14/15 (1982/83) p. 150-165.

In een summier overzicht van een honderdtal studies uit de negentiende en twintigste eeuw stelt de auteur vast dat in het volkskundig onderzoek van gereedschappen en ambachten als bron meestal ofwel uitsluitend gebruik gemaakt wordt van archivalia ofwel van een mondelinge of schriftelijke enquête. Aan de hand van enkele uitzonderingen op deze regel pleit hij voor een gecombineerd gebruik van beide typen bronnen.

Lindner, Rolf. *Strasse — Strassenjunge — Strassenbande. Ein zivilisationstheoretischer Streifzug.* — Zeitschrift für Volkskunde 79 nr. 2 (1983) p. 192-208.

Met de civilisatietheorie van Elias als leidraad heeft Lindner het ontstaan van de straatbendes bestudeerd. Vóór de zeventiende eeuw vond het leven voor het grootste deel op straat plaats, er was geen scheiding tussen binnen en buiten en daarom bestonden er ook geen negatieve opvattingen over de straat. In de zeventiende en achttiende eeuw ontstaat pas de tegenstelling huis—straat en daarmee de tegenstelling welopgevoed kind—straatjongen. In de negentiende eeuw wordt de straat zelfs gezien als vallend buiten de controle van de opvoeders en de maatschappij in het algemeen en gaan de straatjongens hun eigen gemeenschap vormen met eigen waarden en normen, de straatbende. Lindner illustreert het functioneren van zo'n straatbende met voorbeelden uit de nazitijd.

Ludwig, Otto. *Der Erzählerstandpunkt.* — Fabula 24 nr. 1-2 (1983) p. 21-42.

Een verteller kan de nadruk leggen op het waarheidsgehalte van een verhaal of een ethisch standpunt hiertegenover innemen. In het laatste geval hebben we met een sprookje, in het eerste geval met een sage te maken. Ook voor andere genres geldt dat ze voortkomen uit de houding van de verteller tegenover het gebeurde en zijn bedoelingen met het verhaal.

Malmberg, Denise. *'Sorry, I'm Bloody Mary today' — synen på menstruation i forskning och i folkliga föreställningar.* — Tradisjon. Tidsskrift for folkeminnevitenskap 12 (1982) p. 59-76. Engelse samenvatting.

Na een kort overzicht van verschillende negentiende- en twintigste-eeuwse theorieën over menstruatie onderzoekt de schrijfster zelf, vanuit het perspectief van de cultuurverandering, de factoren die van invloed zijn op de houding van vrouwen ten opzichte van menstruatie en haar eigen lichaam. Ze doet dat onder meer door te bestuderen welke uitdrukkingen met betrekking tot de menstruatie door vrouwen, maar ook door mannen worden gebruikt én op welke wijze ze worden gebruikt. Deze uitdrukkingen blijken een latent idee van onzuiverheid te weerspiegelen.

Mezger, Werner. *Steckenpferd — Hobbyhorse — Marotte. Von der Ikonographie zur Semantik.* — Zeitschrift für Volkskunde 79 nr. 2 (1983) p. 245-250.

Mezger wil met behulp van dit onderzoekje naar de herkomst van de begrippen 'Steckenpferd', in de betekenis van een onschuldige liefhebberij, een hobby, en 'Marotte', een 'gril, aantonen hoe belangrijk iconografisch materiaal kan zijn voor de volkskunde. Op oude afbeeldingen ziet men altijd de combinatie van stokpaard en kind (de onschuldige domheid symboliserend) en die van marotte, de narrenstaf, en nar (de narcistische domheid).

Molen, J.R. ter. *De betekenis van loterijen voor de studie van de Nederlandse edelsmeedkunst.* — Antiek 18 nr. 2 (1983) p. 65-75; 5 ill.

Om de aandacht te vestigen op de prijzen in loterijen, doorgaans zilveren sier- en gebruiksvoorwerpen, werden in de zestiende en zeventiende eeuw grote prenten (ca. 75 × 55 cm) vervaardigd en aangeplakt, waarop deze voorwerpen stonden afgebeeld en hun waarde werd vermeld. De auteur wijst erop dat deze prenten een waardevolle bron zijn voor de kennis van o.a. de vormgeving, de oorspronkelijke benaming en de prijzen van deze voorwerpen. Verder ziet men er objecten op die niet bewaard gebleven zijn, terwijl sommige eerder blijken voor te komen dan men op grond van bewaard gebleven voorwerpen had aangenomen. In de inleiding van het artikel gaat de auteur kort in op de geschiedenis van de loterijen in Nederland van de vijftiende tot en met de zeventiende eeuw.

Rölleke, Heinz. *August Stöbers Einfluss auf die Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm. Zur Textgenese der KHM 5 und 15.* — Fabula 24 nr. 1-2 (1983) p. 11-20.

Rölleke toont aan dat Wilhelm Grimm in de vijfde druk van de KHM (1843) de sprookjes Hans en Grietje en De wolf en de zeven geitjes heeft herschreven naar het voorbeeld van August Stöber (*Elsässisches Volksbüchlein*, 1842).

Selberg, Torunn. *'Der er mere mellom himmel of jord . . .'* *Rasjonalitet og irrasjonalitet i folkemedisinen.* — Tradisjon. Tidsskrift for folkeminnevitenskap 12 (1982) p. 47-57. Engelse samenvatting.

Omdat ziek zijn meer is dan het ontregeld raken van ons biologisch systeem blijft de volksgeneeskunde zelfs in de huidige westerse maatschappij in de belangstelling staan. Dit komt omdat de volksgeneeskunde veel meer dan de rationele medische wetenschap aansluit bij de sociale, morele en religieuze dimensie van het ziek zijn. Deze dimensie is belangrijk wil men volksgeneeskundige tradities begrijpen.

Scharfe, Martin. *Strasse. Ein Grund-Riss.* — Zeitschrift für Volkskunde 79 nr. 2 (1983) p. 171-191.

Een deel van deze aflevering van het Zeitschrift für Volkskunde is gewijd aan de volkskunde van de straat (naast de bijdrage van Scharfe artikelen van R. Lindner (zie aldaar) en E. Balluf). Scharfe onderscheidt in een enigszins geforceerd aandoende poging om de

studie van de volkscultuur van de straat een theoretisch kader te geven drie 'ideaaltypen': 1. straat en laan, het oorspronkelijk gebruik voor vervoer, recreatie etc. 2. boulevard en straatweg, aanleg van staatswege met voornamelijk strategische bedoelingen, en 3. de straat als aktieterrein voor de (kritische) massa. Alle drie de typen komen nu nog voor, maar type 2 moet toch vooral geassocieerd worden met de achttiende en negentiende eeuw (Hausmann b.v.) en type 3 met de negentiende en twintigste eeuw (demonstraties, menselijke blokkades etc.)

Sokoll, Thomas. *Zur Rekonstruktion historischer Gemeinschaftsformen. Neuere sozialgeschichtliche Gemeindestudien in England.* — Zeitschrift für Volkskunde 79 nr. 1 (1983) p. 15-41.

Door van telkens één dorp alle beschikbare bronnen uit een periode van enkele eeuwen te bestuderen en de gegevens daaruit met elkaar in verband te brengen zijn onderzoekers in Engeland (o.a. Alan Macfarlane, David Levine, Keith Wrightson) tot interessante conclusies gekomen. Zij stelden b.v. vast dat in de zestiende en zeventiende eeuw binnen deze dorpen een culturele kloof ontstond tussen de maatschappelijke bovenlaag en de overige inwoners (vgl. V.B. 6,2: 150-151; 8,1:93-94). Macfarlane heeft in zijn *The origins of English individualism* (Oxford 1978) laten zien dat het begrip 'pre-industriële samenleving' onhoudbaar is: al sinds de dertiende eeuw zijn in Engeland kapitalistische tendensen waar te nemen. De auteur van dit artikel geeft een overzicht van deze studies en gaat daarbij ook kort in op de kritiek die daarop is verschenen.

Top, S. *Wezen en belang van de repertoireanalyse. Een nieuwe impuls voor de volksverhaalstudie.* In: Liber Memorialis Prof. Dr. P.J. Vandenhoute. 1913-1978. Gent 1983, Seminarie voor Etnische Kunst. H.I.K.O.-Rijksuniversiteit te Gent, p. 375-390.

Bij de analyse van het repertoire van een verteller moet aandacht besteed worden aan de persoonlijkheid van de verteller, aan diens bronnen, aan de ouderdom, functie en betekenis van de verhalen en de houding van de verteller tegenover de verhalen.

Vannoppen, H. *Streekdrachten, spiegel van onze volkscultuur. Methoden en huidige stand van het onderzoek omtrent de streekdrachten in Vlaanderen.* — Ons Heem 37 nr. 1-2 (1983) p. 38-70, 14 afb.

Overzicht en bespreking van de tot dusver gebruikte bronnen bij het onderzoek van de kleding van de Vlamingen in het verleden. Genoemd worden o.a.: interviews, reisverhalen van buitenlanders, politie- en gerechtelijke archivalia, dorps- en familiegeschiedenissen, sociaal-economische studies, volksliederen, spreekwoorden, ikonografisch materiaal.

Vogel, Hans-Günther. *Volkslied — Gruppenlied — Lied. Heutige Definitionsprobleme eines Gegenstandes.* — Hessische Blätter f. Volks- und Kulturforschung nrs. 14/15 (1982/83) p. 83-102.

Toenemende activiteiten op het terrein van de folk en het volkslied — folk-festivals, een golf van grammofoonplaten en een daarop volgende golf van volksliedanthologieën, uitgegeven door gerenommeerde onderzoekers — in zowel West- als Oost-Duitsland deden

de auteur vermoeden dat ook in de discussie over de definitie van het volkslied nieuw leven gekomen zou zijn. Het volksliedonderzoek in Duitsland laat hier echter verstek gaan, sterker nog, er wordt weer hevig gecoquetteerd met de oudste en esthetisch meest waardevolle liederen. Reden voor Vogel om, zich oriënterend op hetgeen na 1945 aan theorieën gepresenteerd werd (Wiora, Klusen, Steinitz), de tot nu toe gehanteerde criteria voor het volkslied — mondelinge overlevering, variantvorming en populariteit — onder de loupe te nemen. In zijn artikel weet hij duidelijk te maken dat deze criteria in de huidige gedifferentieerde praktijk niet meer bruikbaar zijn en doet hij voorstellen die het mogelijk maken de zeer uiteenlopende Duitse zangbewegingen van de laatste twintig jaar in het volksliedonderzoek te betrekken.

Walcher, Maria. *Die Nahrung im Spiegel des Volksliedes. Mit besonderer Berücksichtigung Niederösterreichs.* — Jb. des österr. Volksliedwerkes 31 (1982) p. 85-103.

Het volkslied als bron voor voedingsonderzoek, kan dat? Op die vraag probeert de schrijfster in dit artikel antwoord te geven. Ze bestudeerde daarvoor alle 1403 door de Oostenrijkse volksliedverzamelaar Karl Liebleitner omstreeks de eeuwwisseling bijeengebrachte Benedenoostenrijkse volksliederen. Uit deze collectie selecteerde ze 68 liederen die duidelijke verwijzingen naar regionale voedingsgebruiken bevatten. Vervolgens worden deze gegevens in verband gebracht met hetgeen in de sociaal-historische literatuur bekend is over de eet- en leefgewoonten van de Benedenoostenrijkers. De schrijfster concludeert dat volksliederen voor dit soort onderzoek zeker niet al te klakkeloos als betrouwbare informatiebron mogen worden opgevat.

Walraven, J.H.A. *Gebruiken, vroeger en nu: De Eerste H. Communie.* — Roerstreek 15 (1983) p. 53-75; 10 ill.

Herinneringen van zestig- tot negentigjarigen aan de sfeer rond de Eerste H. Communie in Noord-Limburg, zoals de katechismuslessen in kerk en school, het oefenen van de ceremonie, bekendmaking van de resultaten van de katechismuslessen, 'paar'-vormen, de kleding, de feestdag zelf (kerkgang, feest-eten, geschenken).

Weismann, Anabella. *Ordnung und Sauberkeit deutscher Frauen schönstes Kleid. Zur weiblichen Sozialisation im Spiegel trivialer Kunstwerke.* — Zeitschrift für Volkskunde 79 nr. 1 (1983) p. 56-74; 6 ill.

Toen de sociale veranderingen aan het eind van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw vrouwen in burgerlijke kringen ertoe dwongen zelf het werk te gaan doen dat daarvoor door dienstboden gedaan werd, kreeg het werk van de huisvrouw hetzelfde lage prestige dat daarvoor het beroep van dienstbode genoten had. De schrijfster komt tot deze conclusie op grond van een onderzoek van ongeveer 1500 geborduurde wandkleedjes met voorstellingen en spreuken, en van een aantal gedichten in damesbladen uit deze periode. Nogal dwingende richtlijnen eertijds bestemd voor dienstboden worden nu de huisvrouw voorgehouden.

'Wij krijgt de braanewien ien 'uus'. Gebruiken rond de huwelijksluiting te Staphorst omstreeks de Tweede Wereldoorlog. — 't Olde Stapperst 4 nr. 2 (1983) p. 29-51.

In dit artikel, o.a. gebaseerd op gesprekken die met oudere Staphorsters zijn gevoerd, komen de gebruiken ter sprake die te Staphorst rond de tweede wereldoorlog heersten met betrekking tot het huwelijk. Niet alleen de 'eindfase', het burgerlijk en kerkelijk huwelijk wordt behandeld, maar ook alles wat daaraan voorafging, zoals de eerste afspraken, het bezoek aan de ouders en de ondertrouw.

Wijk, P.A.M. van. *In memorium L. Brandts Buys (1908-1983)*. — Bijdragen en Mededelingen van Het Nederlands Openluchtmuseum 46 nr. 1 (1983) p. 2-3.